

Bornemisza Péter

*Tragoedia magyar nyelven,
az Sophocles Electrájából*

*Mercator
Stúdió*

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 963 606 401 6

Mercator Stúdió, 2006

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: petryk@t-online.hu

BORNEMISZA PÉTER

**Tragoedia magyar nyelven,
az Sophocles Electrájából**

**Nagyobb részre fordítottatott, és az keresztényeknek erkölcsöknek
jobbításokra például szépen játéknak módja szerint rendeltetett**

TARTALOM

AZ JÁTÉKBA ELÖLJÁRÓ BESZÉD	6	SCENA SEPTIMA	22
EGÉSZ JÁTÉKNAK DERÉK SUMMÁJA:	6	Chorus.	
AZ JÁTÉKBA SZÓLÓ SZEMÉLYEK	7	ACTUS TERTII	24
ACTUS PRIMI	8	SCENA PRIMA	24
SCENA PRIMA	8	Electra, Clitemnestra.	
Aegistus, Parasitus.		SCENA SECUNDA	28
SCENA SECUNDA	9	Mester, Clitemnestra, Chorus.	
Clitemnestra.		SCENA TERTIA	31
SCENA TERTIA	10	Chorus, Electra.	8
Clitemnestra, Aegistus.		SCENA QUARTA	32
SCENA QUARTA	11	Clitemnestra, Mester.	9
Parasitus.		SCENA QUINTA	33
SCENA QUINTA	11	Mester, Chorus, Electra.	10
Chorus, Electra.		ACTUS QUARTI	35
ACTUS SECUNDI	14	SCENA PRIMA	35
SCENA PRIMA	14	Chorus, Electra, Chrisothemis.	11
Mester, Orestes.		SCENA SECUNDA	36
SCENA SECUNDA	16	Chrisothemis, Electra, Chorus.	
Orestes.		SCENA TERTIA	41
SCENA TERTIA	17	Electra.	14
Clitemnestra, Chrisothemis.		ACTUS QUINTI	42
SCENA QUARTA	17	SCENA PRIMA	42
Chorus, Chrisothemis, Electra.		Chorus.	
SCENA QUINTA	20	SCENA SECUNDA	42
Aegistus, Parasitus.		Orestes, Chorus, Electra.	17
SCENA SEXTA	20	SCENA TERTIA	48
Chorus, Chrisothemis, Electra.		Mester, Orestes, Electra.	20
		SCENA QUARTA	49
		Electra, Chorus, Clitemnestra.	20
		SCENA QUINTA	51

Aegistus, Electra, Orestes, Parasitus.		51
SCENA SEXTA	54	
Mester.		54
AZ JÁTÉK UTÁN VALÓ HÁLAADÁS ÉS INTÉS	56	

AZ JÁTÉKBA ELŐLJÁRÓ BESZÉD

Nem ok nélkül, tisztelendő uraim, az ily mulatságot a régi bölcs jámborok gondolták, kit a pogányok is igen gyakoroltak. Mert ők is esmérték Istennek bűn ellen való haragját és az gonoszokon való átkát. Mikor azért az pogány bölcsek látnák embereknek jóra való tunya voltukat és szófoga-datlanságukat, ez játékszín alatt őket oktaták, és Istennek haragjából ki-vonták. Azért most is az keresztények is jó okkal megtartják, mert az mos-tani keresztények, nemkülönb mint az pogányok, minden gonoszság-ban telhetetlenek. Senkivel semmit nem gondolnak, prédikáción szuny-nyadnak, az olvasáson eltunyulnak. Hogy azért jóra gerjesszék, és Isten-nek rettenetes ostorát a bűn ellen megesmerjék, nemcsak szóval, de ugyan szemlátással vonsszák. Mert mikor az ember az ily játékot nézi, szívében felbuzdul és Isten haragjátul megröppen. Azért ez játékot kigyelmetek oly mulatságnak vélje, kibe emberi életnek módja jó erkölcsre igazittatik. Kiben meglátjátok az Görögországnak hatalmas királya és ki-rályné asszonya mely röttenetesen undokságukért fizetnek. Kiből mind királyok, urak, mind nagyok, kicsinyek tanúságot és nagy példát vehetnek, hogy az Istennek hatalmassága vagy az bosszúállásra, és végezett napja, mely napnál tovább az gonoszságba förtőzött nem akarja bocsátani. Noha azért ez pogány írásból magyar nyelvre fordítottatott, de Szent Pál mondásaként, minden írások az mi hasznunkra íratnak, ezért ennek is rövideden idvösséges summáját vegye kigyelmetek eszébe, hogy mennél inkább késik az Úristen az büntetéssel, annál inkább nehezebben és ke-servesebben ostoroz. Kiről ez játékbéli király és királyné asszony példa leszen.

EGÉSZ JÁTÉKNAK DERÉK SUMMÁJA:

Mikoron Clitemnestra az ő jámbor férjét, Agamemnon királyt, ketten Aegistusszal álnoksággal megölték volna, nagy sok ideig vígan laktak az királyságban, de az király fia, Orestes, kit az nénje, Electra, jámbor oktató Mestertől bölcsőbéli korában más országba küldött volt, emberkort érvén titkon hazajöve, és atyja halálát mind az kettőn megtorolja.

AZ JÁTÉKBA SZÓLÓ SZEMÉLYEK

AEGISTUS, király

PARASITUS, a király szolgája

CLITEMNESTRA, királyné asszony

ELECTRA, Agamemnon király leánya

CHRISOTHEMIS, Electrának öccse

CHORUS, vénasszony

ORESTES, királyfi, Electrának ara

MESTER, Orestes oktatója

ACTUS PRIMI

SCENA PRIMA

Aegistus, Parasitus.

AEGISTUS.

Kicsoda hitte volna, hogy Agamemnonnak gazdag királysága ily hirtelen reám maradna! Ó, boldog szerencse, mely áldott vagy te, hogy ez mai nap ily nagy gyönyörűséget és örömet énnekem hoztál, mert ím, egész Görögországot Agamemnonnak mind feleségével egyetemben bírom, gazdag urak, nagy fejedelmek, hatalmas királyok hozzám hallgatnak, erős várakkal, kincses városokkal nagy bőséges vagyok. Rövideden: valami testemnek kell, minden elég vagyon. Jeles vadászóhelyeim vannak, kincsem torkig vagyon, kiket sem fegyverrel, sem véremmel, sem verítékemmel, sem nagy fáradsággal nem kerestem, de csak könnyen találtam, könnyen ismét elköltöm.

PARASITUS.

Úgy, felséges uram, úgy, lakjunk, meddig lakhatunk.

AEGISTUS.

Ezentúl újudvart tétetek, mindeneket behirdettetek. Első gondom is az, hogy lantos, hegedűs, sípos, dobos, trombitás számtalan legyen, mindenek vigadjanak, ifjak örvendjenek, úgy szép személyek előttem táncoljanak. Mindeneket megvítatok, királyságom ezzel megmutatom, urakat ajándékozok, frissen mindent szereztetek. A palotákat vont arannyal, drága kárpitokkal, aranyos bársonyokkal mind bevonatom. Ezt akarom: minden úgy féljen, úgy tiszteljen mint királyt. Ha Agamemnon nem tudott belőle élni: tudok én!

PARASITUS.

Az nagy Istenre mondom, felséges uram, eszes ember vagy, egész tanács sem tudta volna ezt

meggondolni. Azmint látom, nem Agamemnon ez, fel tudja süvölteni az másét.

SCENA SECUNDA

Clitemnestra.

CLITEMNESTRA.

Legyen Istennek hála penig, megmenekedhettem az Agamemnontúl, az én aggeb férjemtúl, ki zabolán akar vala tartani. Annyira regnált vala rajtam, ingyen embernek sem tudom vala magam, egy pohár bort kedvemre meg nem ihattam, híre nélkül csak ki sem léphettem házamból. Maga engem az én anyám gyermekségemtől fogva nagy kedvemre tartott, ő penig mind természetemből, mind erkölcsömből teljességgel ki akar vala venni, kiért, ha száz lelke volt volna is, meg kellett volna halni. Nem tudta ő, hogy régtől fogva másba volt az én gyönyörűségem, sem testemnek sem lelkemnek mint olyan dög nem kellett. Ha lefeküdt, dörgölődött ágyába, ha felkölt, csak morgolódott, sem ölelésem, sem csókolgatásom nem vala kedves, de én hiszem, ugyan érzette, hogy kedvetlen mívelem. Vagyon immár kibe vigadjak, ha megölelem Aegistust, ő is megölel, ha megcsókolom, ő is megcsókol. Nincs ennek szívébe bánat, nincs az országra nagy gondja, mint annak, ki az nagy pénztakarásba megagga. Sok kincs miatt engem is megúttala, egy napon nem tuda belőle élni. De ha Isten segít, az én szeretőmmel, Aegistusszal vígan elköltöm lelkiért. Nem félek immár senkitül, parancsoljon immár, zabolázzon bátor - csak ez orvosága az gonosz férjeknek: öld meg, fojtsd meg, veszejtsd el, mindjárt megmenekedsz tüle! Élj úgy osztán, mint szinte neked tetszik, jobb te parancsolj másnak, hogynem mint neked parancsoljanak. Ne gondolj vele, bár Simon bírónak mondjanak, csak legyen neked kedvedre. De ahon látom Aegistust, hozzá megyek.

SCENA TERTIA

Clitemnestra, Aegistus.

CLITEMNESTRA. Kévánom felségednek jó szerencsáját és egészségét látnom.

AEGISTUS. Isten fogadja, jó Clitemnestra.

CLITEMNESTRA. Éltesse az Úristen felségedet nagyon sok eszten-deig békességbe.

AEGISTUS. Mind veled egyetemben.

CLITEMNESTRA. Én eltétem Agamemnonnak testét az koporsóba, kitől Istennek hála mindketten megmenekedtünk, immár tefelségednél több gyönyörűségem énnekem nincsen, én mindent tefelségednek kezébe ajánlok, úgy bír mindent, mint tulajdonát, úgy él mint király, én csak felségedet szeretem, tudom, felséged is semmiben kedvem nem szegi.

AEGISTUS. Köszönöm, jó Clitemnestra, ily nagy hozzám való szerelmed, kiért viszontag szeretettel leszek hozzád. Te is úgy lakjál, mint királyné asszony, bírjad országodat, mint szereted, parancsolj mindennek szabad akaratom szerint, ott járj, ahol tetszik, azt míveld, azmi kedves. Senki semmitől meg nem tilt, én tied vagyok, te enyim vagy, minden, ami enyim, az tied, örülj, vígadj, asszonykodjál!

CLITEMNESTRA. Felségedbe nincs semmi kétségem, régen meg-
esmértem felségednek hozzám való szerelmét. De ha felségednek tetszenék, fogatnánk étket, mert az urak mind fejenként begyűltek felséged parancsolatjára, ott benn várják felségedet.

AEGISTUS. Valamint neked tetszik, jó Clitemnestra. Menj elöl.

CLITEMNESTRA. Ó, áldott nap!

SCENA QUARTA

Parasitus.

PARASITUS.

Haja, haja, jóllakom ma, víg uram, víg az szolgája is! Most tizenkét király, hatvan zászlós úr udvarol előtte, pohárszéket gazdagon megrakatta, kincsét hordatja erősen, ajándékoz urakat. Nagy örömébe, vigasságába nincs kit el nem kérhetnének túle, de addig sürgölődöm még ma mellette, én is elcsalok valamit túle. Bárcsak amaz négy sing színarany láncot adná; mely frissen hágnék benne. De elfutok, elhívom az lantosokat, trombitásokat, dobosokat, mindent, valakit találok.

SCENA QUINTA

Chorus, Electra.

CHORUS.

Ím, hatalmas Isten, az királyné asszony, Clitemnestra, mint dőzsöl ott benn, latrával, Aegistusszal, tombol, vígad, örül erősen. Az ő szülötte pedig, szegény Electra, csak meg nem hal mérgébe és nagy keserűségébe. De ihon jó, nagy könnyes szemmel.

ELECTRA.

Ó, nagy Isten, Úristen ne hagyj, tekints reám, mennyország, hogy hagysz ily méltatlanságot, Úristen. Az én anyám elveszte engemet, elveszté nemzetségemet, ó, veszett asszonyállat, megölé atyámat, ó, gonosz nemzet, megszeplősíté az én édesatyámnak tiszta ágyát, jaj mint veszek, minden hírünket, nevünket elveszté. Ó, szívem atyám. Ó, Atyám, Agamemnon király, mely híres, neves, mely gazdag, mely hatalmas király valál te! Ó, atyám, atyám, én édesatyám, mint veszel te két förtelmes hitvány lator miatt, jaj, jaj, én is mint veszek!

CHORUS.

Elkeseríte az szegín leány.

- ELECTRA. Ó, én eggyem, atyám. Senki nem kesereg terajta, hanem csak a te elveszett leányod jajgat tégedet, jaj, jaj énnekem, éjjel-nappal könnyez az én szemem.
- CHORUS. Szerelmes asszonyom, Electra, édes asszonyom, mit gyötöröd magad, mit keseregsz ily igen?
- ELECTRA. Jaj, atyám, szívem atyám!
- CHORUS. Szűnjél meg, édes asszonyom!
- ELECTRA. Jaj, hagyjatok békét, nem kell nekem semmi vigasztalás.
- CHORUS. Ne hagyd el magad, jó leányom, Electra!
- ELECTRA. Ó, ki keserű az én atyám halála!
- CHORUS. Vajh, nagy Isten, szakasztanád nyakát ez gonosz embernek, ki miatt elvesze. Ne sírj, jó Electra. Ezzel meg nem hozod szegint.
- ELECTRA. Ó, ki keserves életem vagyon nekem.
- CHORUS. Vedd jó néven, édes asszonyom, az Úristentől, adj hálát őfelsége akaratjáru.
- ELECTRA. Ó, ki nagy méreg ez énnekem, hogy az szegin atyám keresztjét az lator emészti meg, ki őtet elveszté, ó, ki nehéz ez énnekem, hogy az hitvány ember atyám királyi ruhába öltözik, királyi pálcáját bírja, királyi székibe méltatlan ül. Ó, megfojt, megfojt ez engemet, hogy az én atyámnak tiszta ágyát undok ember megförtözi. Ez gyötör engem, ez fojt, ez keserít. Csak mosolyogja ezt az gonosz asszony, táncol örömeben, vígad, tombol, dőzsöl, énnekem nagy keserűség szakasztja szívemet. Mint egy fattyat, úgy tartanak, senki nem könyörül rajtam, sőt nagy árvaságomban fenyegetnek, gyötörnek, kesergetnek, ily nyavalyámban átkoz az én anyám, hogy mindétig ez sírásba szakassza Isten nyakamat, ebbe veszessen Isten. Vajh, vesztené Isten azt, az ki engem ily keserűségemben nem szán!
- CHORUS. Hadd járjanak ezek, jó Electra, hagyd az Istenre az bosszúállást, megládd, meg tudja büntetni,

őfölsége sem siet, sem késik, de mihent akarja, mindjárt meglöli.

ELECTRA.

Vajh, lölné meg hamarébb, vesztené el őket, mert énnekem hajadon fővel kell megaggnom.

CHORUS.

Veszteg, az Istenért, ha meghallják, ennél is inkább el kell veszned.

ELECTRA.

Nem szánom halálom az én édesatyáért.

CHORUS.

Jobb neked, ha szót fogadsz.

ELECTRA.

Nemde igazat kérek-e, hogy az Isten azokat megtörje, megrontsa, kik árvákat nyomorgatnak?

CHORUS.

Igen félek rajt, hogy még ma valami veszedelembe ne essél, ha meglát amaz haragos Aegistus, de kérlek, az Istenért, jerünk be, jó asszonyom, az házba.

ACTUS SECUNDI

SCENA PRIMA

Mester, Orestes.

MESTER.

Az Úristennek, édes fiam, Orestes, te nagy hálaadással tartozol, hogy árvaságodban csudaképpen, az ő jóvoltából tereád gondot viselt, és immár emberkorba nevelt, szép ajándékival szeretett, híred-neved ez világon kiterjedt, szép termeted, jó vitészséged, tökéletes emberséged, urak közt és királyok közt kedves életed. Erről és sok egyéb ajándékiról illik, jó fiam, gyakorta megemlékezned.

ORESTES.

Őfelségének mint uramnak, teremtőmnek nagy hálát adok minden velem való jótéteményéről. De, édes Mesterem, miért tőn most kegyelmed erről emlékezetet?

MESTER.

Azért, hogy megértenéd, minemű kegyelmessége volt őneki tehozzád.

ORESTES.

Minemű volt, édes Mesterem?

MESTER.

Majd megérted, jó fiam. A te atyád, Agamemnon király volt, nagy hatalommal bírt, igen jámbor ember, nagy eszes ember, nagy tökéletes és nagy kegyelmes volt. Immár jó korbelt ember vala, hogy Trója alá hadat hirdetnének, oda nagy tisztességgel, mint királynak illik, elkészüle, akkor te bölcsőbeli gyermek voltál. Meddig atyád hadakozott, addig az te anyád Aegistusszal, az te rokonoddal összeadja magát. Ez két lator, hogy így szóljak, szegín uramra, atyádra tanácskoznak, hogy mihent megjöne Trója alól, mindjárt elvesztenék.

ORESTES.

Ezt, édes Mesterem, hallottam ezelőtt is, de soha nem értettem így nyilván. No, osztán?

- MESTER. Halld meg csak, jó fiam: arra kezdem elől, hogy jól megértsed. Atyád mihent megjüve, nagy lakodalmat szereznek, estve, vacsorán jól megrészegítik, önnönmaga anyád egy bárdal fejét vötte. Immár hűsz esztendeje, hogy Aegistushoz adta magát, az atyádét mind eltékozlották, az községet eldúlták. Elnyomorodtak, elkeseredtek szegények, csak te benned egyedül Isten által vagyon minden bizodalduk.
- ORESTES. Bezzeg, kegyetlen asszony az én anyám, hogy azt merte mívelni. Engem ki küldött volt ide Strophiusnak, hogy feltartson?
- MESTER. Ím, megbeszélem azt is. Az te kegyetlen anyád, hogy szegín atyádat elveszté, téged is el akart rökkeneni. Mert mind félt ezen, hogyha te felnőnél, atyád haláláért bosszút állanál. De az te néned, az Electra, kiről gyakorta emlékeztem tened, mikor eszébe vötte volna anyád incselkedetit, az bölcsőből elorza, és titkon, nagy sírva énhozzám hozza, kére ezen a nagy Istenért, úgy viselném az te gondod, mint régi szolgált uramnak gyermekének. Én azért nagy röttegve általsieték Strophiushoz, itt őnála mely szorgalmatossággal, mely nagy szeretettel viseltem az te gondod, te magad, jó fiam, bizonyágom lehetsz.
- ORESTES. Úgy vagyon, édes Mesterem: kitől, ha az hatalmas Isten éltet, mindörökké meg akarok emlékezni.
- MESTER. De hogy rövideden megértsed, ezt azért mondám, hogy megemlékeznél a te szegín, nyomorult népeidről, immár igaz ideje volna az te atyád halálát megtorlanod, igaz eléggé sípolának az másébol.
- ORESTES. Erről, édes Mesterem, én magam is nagy sokat gondolkodtam, de egyebet rajta nem találtam, hanem hogy te magad először kémlenéd meg atyám házát. Tudom, hogy ennyi időtúl fogva nem láttak, meg sem esmérnek. Azért, ha neked tetszik, menjél.
- MESTER. Csak mit használjak, jó fiam. Kész vagyok mindenre.

- ORESTES.** Ha jóváhagynád, ezt adnám tanácsul: hogy magad meg ne jelentened, de tettened, hogy már Phoceus-beli tartományból Phanoteus küldött volna követségül; most vélek nagy barátságot tartanak, könnyen meghiszik követséged. Azmint szebben, jobban tudod, édes Mesterem, úgy szerezd minden dolgunkat. Egy cseppet sem gondolok velem, bár halálomat költsed, hogy már az kocsiról nyakam szakadt volna, és az úton volnának az holttestemmel, hogy atyám koporsójába vinnék temetni, és téged elől elbocsátottak volna örömet mondani. Ezt ha hallják, örömökbe semmit nem vigyáznak, avagy igen keveset, inkább őket osztán megtapasztalhatjuk.
- MESTER.** Bizony, jól gondoltad, édes fiam, ez énnekem is igen tetszik, hiszem ugyan, az Isten vezérlett téged erre, hogy teáltalad az förtelmeseket megbüntesse. De én elmegyek, azmint én tudom, szorgalmatosan gondot viselek reá, te járj az te dolgodba.
- ORESTES.** Menjél, édes Mesterem. Isten viseljen meg békeséggel, járj jó szerencsével. Én addig az társasággal edényeket szerzek, kibe hogy már az tagokat visszük utánad.

SCENA SECUNDA

Orestes.

- ORESTES.** Ugyan érzem szívembe, hogy az Úristen jól adja az mi igyekezetünket. De minthogy ennek előtte őbenne volt bizodalom, most is csak őhöz folyamodok. Örök, mindenható Úristen, kinek irgalmas szeme nagyon minden nyomorultakon és rettenetes ostora minden vakmerő, fertelmes emberen, könnyörgök teneked, én édes Istenem, ha teneked kedves, vígy be békeséggel országomba, és mutasd meg az én kezemnek általa, hogy te az bűnért bosszúálló Isten volnál. Jelentsd meg hatalmasságodat, hogy te így kicsiny szolgáltnak álta-

la megronthadd, megverhedd az felfuvalkodott, hatalmas királyt, kiért én tégedet mindörökké tisztellek és szolgállok, mint uramat Istenemet. Halljátok-e, ti jertek utánam, majd megmondom, mit kell művelnetek.

SCENA TERTIA

Clitemnestra, Chrisothemis.

CLITEMNESTRA. Im már húsztendeje, hogy bánat az én szívembe nem esett volt, nagy kedvemre, nagy gyönyörűségemre éltem. Ím, ez éjjel annyira elrötenek álombomba, nem tudok hova lenni, ugyan reszketek ijedtembe, csak valami veszedelmet ne jelentene, kitül Isten oltalmazzon. Elküldöm Chrisothemist az atyja koporsójához, az mi szokásunk szerint áldozzon nékie, netalán megkönnyebbülök. Chrisothemis!

CHRISOTHEMIS. Hallom, asszonyom.

CLITEMNESTRA. Jöszte, édes leányom, vidd el ezeket atyád koporsójához, áldozzál vele, mert én azfelé sem kívánom mentem. Hallod-e? Mit sietsz? Electrát is lásd mentedbe, mit csinál.

CHRISOTHEMIS. Bizony megijedt most anyám, mely igen elsárgult, egyébkor nem volt neki szokása, hogy szegín atyámnak áldoztatna, de vélem, fúrják most neki az fejét. De kicsoda jó ihon?

SCENA QUARTA

Chorus, Chrisothemis, Electra.

CHORUS. Úristen, könyörülj az szegín nyomorult leányon, hallgasd meg kiáltását. Mert az ő szeme éjjelnappal meg nem szűn nagy könnyhullatástul.

CHRISOTHEMIS. Mit beszélsz, Chorus, magadba?

- CHORUS. Lám, itt voltál, nem vöttem kigyelmedet eszembe. Ím, búsulgok Electrárúl, elveszti nagy sírásba magát.
- CHRISOTHEMIS. Mit sírsz, édes néném mindörökké, mit jajgatsz, mit kesergesz így igen?
- ELECTRA. Vajh, te bolond leány, bizony jobb volna, ha te is kesergenél.
- CHRISOTHEMIS. Csak mit használnék vele? Látja az Úristen szívem állását, mely keserűségbe vagyok, hiszed-e, hogy én is nem sírhatnék, nem kiálthatnék? De többet vesztenék vele, hogynem mint nyernék. Nem kétkénytelen annak kell engednem, azki kezébe vagyok? Isten ne adta volna, lehetném bátor!
- ELECTRA. Ó, ki nagy bűn édesatyádról elfeledkezned, és a te dögös anyádnak szolgálnod! Nem ezt fogadtad vala énnekem, hanem mindenbe együtt kesergenél velem; de nemhogy kesergenél, de engem is megakarnál tiltani; nemhogy atyám mellett támadnál, lám, te is reá voltál. Hopp mely kellemes bánat ez, kellemes sírás. Együtt tobzódol az latrokkal, és úgy mint asszony, különb-különb étkekbe gyönyörködöl, énnekem meg csak az kinyérben sincs, azki nagyon, az is keserű méreg.
- CHORUS. Veszteg, az Istenért, mit tött ez tenedek?
- CHRISOTHEMIS. Édes néném, ezből nem illik pirongatnod. Mert én kicsinységemtől fogva anyámhoz szoktam, azt kell művelnem, azmit parancsol.
- ELECTRA. Meglölte zsák foltját, elmehetsz anyáddal, költs te is nevet reád, hogy atyádnak árultatója voltál.
- CHORUS. Csudálkozom, jó asszonyom, rajtad, hogy nem hagysz békét efféle szónak. Nem ládd-e, jódat akarja ez neked?
- CHRISOTHEMIS. Ha tudtam volna, hogy megharagudjék, feléje sem jöttem volna. Látja Isten, szánom. Jószándékból jüvék hozzá, hogy jól gondolna magára, mert bizony gonoszul jár.
- ELECTRA. Gonoszul? Ne gondolj te éntreám!

- CHRISOTHEMIS. Én nem gondolok, de Aegistus gondol együld, jobb volna, ha felserkennél. Mert gonosz szándékba hozád.
- ELECTRA. Isten vesztené ez hitván latrot, kigondolá szegín atyámat ez világból, tudom, hogy engem sem szeret.
- CHRISOTHEMIS. No, jó tanácsot adnék, ha eszedbe vennéd magad.
- ELECTRA. Micsoda az nagy jó tanács?
- CHRISOTHEMIS. Csak Isten mentett ma téged, hogy a király mind el nem vagdalt.
- ELECTRA. Miért?
- CHRISOTHEMIS. Mert anyád igen reád haragította, de elejbe esett, hogy itthon ne bántson, hanem vigyen el ki szeme elől oly helyre, hol soha napfényt ne láthass. Azért Istenre esküvék, mihent az ebéd felkel, mindjárt vadászat örvével kimegyen, hogy teneked keresen helyet. Azért meddig ő megjő, csak addig leszen az te életed, ha magadra nem gondolsz.
- ELECTRA. Hogy hagyál el, Úristen? Hova tetted az én reménységemet, az Orestest? Addig íra, addig izene, ím, ma, ím, holnap megyek, lám, Isten soha nem hozhatá, énnekem immár el kell vesznem. Ha erre költ immár, nem gondolnék halálommal, csak jó vala ez el, ki mind értem, mind atyámért, hiszen, bosszút állana. De jaj, elvesze, elvesze, nem tudom, hova lőn el, nincs immár semmi bizodalمام. Vajh, Orestes, Orestes, hogy nem tudál megjőni? Mit tettem én az latornak, hogy az én véretem is ki akarja színi?
- CHRISOTHEMIS. Ő nem bántana, de az nagy kiáltásodat nem tűrheti.
- ELECTRA. Nehéz az békának az dér. Ha én nem kiáltanám ez nagy méltatlanságot, még az föld is kiáltana, de nem szánom az én atyámért halálomat. Jaj, nem feledkezhetem Orestesről, bizony elfeledkezett ő énfelőlem. Ó, arám, édes arám, elkésel.
- CHORUS. Hagyd el azt, édes asszonyom, meghozza az Úristen.

ELECTRA. Késő dolog, nem bízom immár benne.
CHORUS. Nem siet, nem késik az Isten.
ELECTRA. Meghalok én addig.
CHORUS. Megtart az Isten.
CHRISOTHEMIS. Csuda nagy bizalma vagyon neki az Orestesben. Nem tudja meggondolni, hogy nehéz neki, szegénynek így hatalmas királlyal szembeállani, hanemha az Uristen csudaképpen cselekszik vele. Az ajtót zördíti valaki, álljatok el innét, mert ihon jó az király.

SCENA QUINTA

Aegistus, Parasitus.

AEGISTUS. Nyergeljenek lovat, hallod-e, Parasite!
PARASITUS. Ezentül, felséges uram.
AEGISTUS. Elveszek az gonosz leány miatt, az anyja untalan reám fut, hogy nem tud neki mit tenni. Azt értem: éjjel-nappal átkoz atyja haláláért. Nem tudja ez boldog leány, nemhogy bátyámat, de még atyámat is megölném így uraságért. Megmeném az atyjátúl, de ha meg nem szűnik, még ma tüle is megmenem.
PARASITUS. Megnyergelték, felséges uram, az lovat. Fúdd pecér az kürtöt, gyűljenek össze az ebek.

SCENA SEXTA

Chorus, Chrisothemis, Electra.

CHORUS. Ez átkozott ember bizony az szegín leány veszedelmére mene. Hallád-e, asszonyom, mint feddik vala magába?
CHRISOTHEMIS. Nám mondám ezelőtt is, hogy ennek veszedelmét eltökéllette magában.

- CHORUS. Mit sírsz, édes asszonyom, jobban adja az Isten.
- ELECTRA. Ezen én nem sírok, de siratom Orestest.
- CHRISOTHEMIS. Bizony jobb volna, ha erre gondolnál. Kérlek, az Istenért, jó néném, vakmerőségre ne vedd magad, de fogadjad szavokat, jobb lesz neked. Ez te nagy sírásoddal magadnak ártasz, nem nekik.
- ELECTRA. Mégis az én szegín megholt atyámat tisztelem ezzel, és az ő kegyetlen ellenségét bosszantom, meddig bosszonthatom.
- CHRISOTHEMIS. No, amint látom, Isten tehet tebenned jót, csak bánom, hogy megkésleléll, elmegyek, megszerzem anyám parancsolatját.
- ELECTRA. Hova mégy? Mit vissz ebbe?
- CHRISOTHEMIS. Anyám küldje áldozatot szegín atyám koporsójához.
- ELECTRA. Anyád? Áldozatot! Vajh, gyűlölséges áldozat. Ki adta ezt ez jóasszonynak tanácsul?
- CHRISOTHEMIS. Senki nem, de álmában megröttent, azt velem ijedtében míveli.
- ELECTRA. Ó, nagy Isten, hozd jóra ezt! Micsoda álmában, jó Chrisothemis?
- CHRISOTHEMIS. Mindenestül nem tudom, csak valami részét értöttem.
- ELECTRA. Jó öcsém, beszélj meg, azmit tudsz.
- CHRISOTHEMIS. Hallám fülhegygel, hogy ily álmod látott volna: mintha az mi édesatyánk az másvilágról megjött volna, és az ő királyi pálcáját, kit most Aegistus hordoz, az földbe függesztette volna, és az pálca oly szélesen ágait kiterjesztette volna, hogy egész Micena tartományt belepte volna. Ezt olytúl hallottam, ki közel állott hozzá, mikor ő magába dörgölődve beszéllette, hiszem, ettül való féltében küldi ezt atyám koporsójához áldozni.
- ELECTRA. Édes öcsém, Chrisothemis, kérlek az Istenért, fogadd szómat. Kérlek, jó öcsém, ez utálatos áldozatot ne vidd az én édesatyám koporsójához, mert ez őneki nem könnyebbségére, de bosszúságára

vagyon. Utálatos ez, mind Istennek, mind embereknek. Megölte ez gonosz asszony először, azután siratja, megvagdalta, azután kötözi, később költ ez jóasszony, előbb kellett volna hozzálátni. Kérlek azért édes öcsém, ne keserítsd ezzel az te édesatyádat. Röjtsd el, vagy vedd el valahová ez undok áldozatot tőled! Menjél inkább, vidd fel imez én áldozatomat, és az földre hányjad, borulván könyörögj, hogy kegyelmes szemmel tekintszen reánk az Úristen. Hozza el immár az mi reménységünket, az Orestest, álljon immár bosszút szegín atyánk halálán, mind téged, mind engem mentsen meg ez kegyetlenek kezéből. Ez leszen hasznos mind teneked, mind énnekem, ezzel szegín atyánkat is megkönnyebbíted, minket is nagy nyavajából megmentesz.

CHORUS. Édes asszonyom, Chrisothemis asszony, bizony méltó dolgot kíván nénéd tőled.

CHRISOTHEMIS. Megszerzem, mert látja Isten szívemet, elkeseredtem szegín nyomorulton. De kérlek az Istenért benneteket, anyám valahogy meg ne tudja, mert örökké el kell miatta vesznem. Én elmegyek.

ELECTRA. Menjél, legyen isten veled.

SCENA SEPTIMA

Chorus.

CHORUS. Lám, nem feledékeny volt az Isten, látom, immár elközelgett az óra, kibe az Istennek bűn ellen való ostora megjelenik. Jele ennek az királyné asszony álma, ki őneki örök veszedelmére lészen. Lehetetlen dolog, hogy az Úristen az ő árváiról elfeledkezék. Megmenti az nyomorultakat, elveszti az kevélyeket, felemeli az szegényeket. Vajh, gonosz asszonyi állat Clitemnestra, mely sok jámbor intett tégedet, mely sokszor én is kértelek tégedet, ne kisebbitenéd nevedet, ne bosszontanád az Úris-

tent. De te megszidtal érte, jó tanácsomat gonosz néven vötte, immár lásd meg, mit nyersz vele. Az önnön lelkeesméreti gyötri most. Érzy az órát, azért kesereg. De el bemegyek Electrához. Mert ha itt meglát, el kell miatta vesznem.

ACTUS TERTII

SCENA PRIMA

Electra, Clitemnestra.

ELECTRA. Legyen hála az Úristennek, ugyan megkönnyebbülék szívemben, hogy ez fertelmes asszonyi állatnak félelmét hallám, kit nem méltó, hogy anyámnak mondjak, mert lám, ez volt minden undokságnak, förtelmességnek kútfeje, kinek biztonnyal hiszem, el kell immár veszni.

CLITEMNESTRA. Azmint eszembe veszem, olyha szádra érettél esmé, asszonyom. Tudom mi marja beledet, nincsen most honn Aegistus, szabadon móralsz alá s fel, ha honn volna, bizony veszteg ülnél, mint egyébkor. Látom, nem gondolsz semmit énvelem, de ha megjű, megkötöm koszorúdat. Bizony kicsússz innen oly helyre, hol nem keserítesz engem. Veszteg csak nagynyelvű kabola; minden rútságot reánk kiáltasz, urammal egyetembe mindenek előtt rágalmazol, de elcsíplek az nyelved végébe. Ez illik-e leányhoz? Így tisztelsz te engem? Ezt kell-e anyádon méltatlan mívelni? Nem tagadom, azkit én míveltem, mert méltán míveltem, mert jól tudod, az én édes leányomat, kit leginkább szerettem, ilyen százon nem adtam volna, mint te vagy, elveszté tülem ez gonosz ember. Ez szegény ártatlan vérnek halálával másnak kelleté magát. Illett ez agg latornak oly szép virágért meghalni. Mert nagyobb keserűségem volt énnekem vele, hogynem mint neki. Én szültem véres verítékemmel, én tartottam nagy keserűséggel, nagy nyughatatlansággal! Azért én töttem, én töttem, nem tagadom senki előtt, mert megérdemlette, noha te tagadod. De ő, szegín leányka, ha szólhatna is, ezt

mondaná. Azért nem kellene hátam mögött rágalmaznod, ha ember volnál, de ihon szembe vagyok, szólj szembe, ha mit akarsz.

ELECTRA.

Csak meg ne haragudjál, szólok én szembe is, mind atyám képében, mind az leányka képében.

CLITEMNESTRA.

Mondd el, meghallgatlak.

ELECTRA.

Ím, értem, nem tagadod, hogy nem te voltál volna atyámnak hóhéra, de mented magad, hogy méltán míveltél. Mert elvesztette gyermekedet. De eredsze, jóasszony, kérdezd meg Dianát, miért áldozék az én atyám az kis leánykával? Vajh, mely igen jól tudod, oly nagy ok kényszeríté erre, ki semmiképpen el nem múlhatott. Mert tudod, mikor szegín multságba vadászni nem volna, ott egy öreg szarvast általló, és valahogy szegín kérkedékeny beszédet is ejte, ki az latoniai szűznek ellene vala. Azért reá megharaguvék, minden népével megtartóztatta, úgyannyira, ha leányát meg nem áldozná, minden népével egyetembe el kellene vesznie. Eleget óhajta szegín, eleget vonogatá magát, tudod, mint kesergett rajta, mert igaz, úgy ő testéből szakadt, mint teneked, de kékenytelen meg kelle mívelni. Azért ha szinte az leányka szólhatna is, ő maga is azt mondaná, jobb őneki meghalni, hogynem mint az ő édesatyjának, annyi főemberekkel elveszni. De jóasszony, még ez kicsiny hazugság. Ha szinte igaz volna is mentésed, nem illett azért asszonyi állat lévén, az te jámbor házastársodat elvesztened. Ki adott teneked arra hatalmat? Minem voltál te neki bírāja. Ha pedig azt mondod, hogy halált halállal kell megfizetni, az tennen törőddel magadat megölnöd, mert te az én atyámat megölnöd méltatlan, kiért tehát te is méltó vagy halálra. De ha kívánod hallani, ím, megmondom én, miért veszted el, áruló, mert az vagy, az én atyámat. Mert mindörökké telhetetlen valál az nagy bujaságban! Miért hogy szegín ő nem bocsátott szádra, mert féltette tisztességét, te azért, hogy latroddal kedven lakhassál, elvesztéd,

elvesztéd szegínt, kit nem adtam volna ilyen tömény ezeren, mint te vagy! De no, ha igaz ember vagy, mondsza meg, micsoda az oka, hogy ennyi ideig meg nem jobbítád életedet? Ha szinte méltán ölted volna meg is az én atyámat, nem kellett volna azért magad megkissebbíteni, nem kell vala nemzetségednek hírét, nevét elvesztened! Nem kell vala az hitvány latorral, Aegistusszal együtt lakoznod, kivel az én jámbor atyámnak öldöklői, és tisztességének árulói voltatok. Ezek bizonyági, ezek, az te hamis beszédednek. Vajh, gonosz, átkozott asszonyi állat, miért metszed az te gyermekidnek torkát? Ha te jámbor volnál, nagyobb gondot viselnél az te tisztességbeli jámbor uradtul származott magzatokra, hogynem ez hitvány latortúl való fattyakra. Tekintse meg ím, ezeknek fattyait, mely frissen, mely örömmel, mely vígan laknak, kit csak azért mívelsz, hogy latrodnak kedvét lelhesd, kik méltán hívatatnak fattyaknak. Azok pedig szegények csaknem halnak éhhel, kik tiszta házasságbeli, jámbor férjedtül valók. Ezt dicsérném-e én? Ezért tiszteljelek-e téged? Ha jámbor volnál, tisztelnék mint anyámat, de mint ilyen fertelmest, embernek sem tartok, mert lám, ördögnél is gonoszabb voltál. Te vagy, ki elvesztél engemet, te magadat is minden nemzetségeddel egyetembe. Nincs mit tennem, mert leány vagyok, bosszút nem állhatok, de vagyon egybe reménységem. Ó, édes Orestesem, hozzon meg az Úristen! Vajha megjőne, bosszút állana az rajtad! Ha éntülem lehetne, kész volnék még ma ezen kezemmel az nyakadat kitekerni, ha immár szívem titkait érteni kívánod.

CLITEMNESTRA.

Ó, Isten veszted, ördög leány, lám nagyobb az nyelved az fejednél, vesztegj csak, kurvanő leánya, Szent Asszony úgy segítsen, fizetsz ezért, mihent Aegistus megjő! Ó, szegín fejemmel nyomorult vagyok, hogy ily leányt szültem ez világra, ha emberségem nem nézném, tudnám, mit kellene mívelni.

- ELECTRA. Ne nézd bár emberséged, mert régen elvesztetted.
- CLITEMNESTRA. Vesztegy, nagy kabola, ereggy, cobe innét, Isten-
vesztet!
- ELECTRA. Ez ám, ha igazat mondok is, bánja. Lám, te magad
mondád, hogy szemedbe szóljak; ha nehéz, ne jöjj
máskor hosszám igazságot kérdeni.
- CLITEMNESTRA. Mégis szólsz-e? Jobb, ha dolgod tartod. Lám, át-
kozott nap volt ez, Isten bár ne adta volna, hogy
szememmel láthattam volna ez mai nap ez gonosz
leányt, mert azmit tuda, ím, mindent reám kiálta,
hiszem, hogy az többit tudta volna, azt is kicsá-
csogta volna, de hála Istennek, penig arról nem
szóla! Csak hozná Isten uramat hamarébb meg,
rágondolnék, nem kiáltana többet, mert elnyomo-
rodom miatta, anélkül is penig igaz, elég keserű-
ségem vagyom. Sem éjjel, sem nappal nincs nyu-
godalmam, valamire nézek, minden röttent, még
az levél, ág is ijeszt. Ha lefekszem álmomba elré-
mülök, ha felkelek, énmettem, ím még az önnön
gyermekem is keserít. Ó, nagy Isten, mely átkozott
ember vagyok én, minden ételem keserű méreg,
minden italom epe! Lám, sehol senki nincs, ki egy
cseppnyire meg tudna könnyebbíteni. Ez éjjel is
rettenetes álmod láttam, elréműltem, nem tudok
mely felé fordulni, de könyörgök az Istennek, talán
meghallgat. Hatalmas Isten, ki uralkodol mindene-
ken, hallgasd meg az én imádságomat, hogy az én
álmod, ha jót jegyez, teljék énreám, ha penig go-
noszt, kérlek tégedet, szakaszd az én gonosz aka-
róim nyakát bele. Kiknek igyekezeteket törd meg,
és énnekem adj segítséget, hogy minden jószá-
gomat bírjam békességbe, és az én urammal,
Aegistusszal mégis lakhassam sok esztendeig
nagy gyönyörűségemre. Ezt ha nekem megadod,
téged hatalmas Istennek tartlak.

SCENA SECUNDA**Mester, Clitemnestra, Chorus.**

MESTER. Halljátok-e szép leányok, az Agamemnon király házát tudjátok-e melyik?

CHORUS. Ím, ez az, jó uram.

MESTER. Honn-e az királyné asszony?

CHORUS. Ihon jó, elejbe mehet kigyelmed.

MESTER. Adjon Isten jó napot felségednek.

CLITEMNESTRA. Fogadj Isten, jó atyámfia, mi járatban vagy?

MESTER. Felségednek hívséges barátja, Phocensis-beli Phanoteus minden atyafiságát és szomszédbarátságát ajánlja.

CLITEMNESTRA. Fogadj Isten ökigyelmének; mit parancsol ökigyelme?

MESTER. Semmit nem parancsol, de felségednek, ím levelet külde, nagy örömet is izene felségednek.

CLITEMNESTRA. Merthogy az Phanoteus énnekem régi bízott barátom, hiszem, hogy valami jeles dolgot izent.

MESTER. Azt értem uramtúl is, hogy felségednek ennél nagyobb öröm nem lehet.

CLITEMNESTRA. De no beszéld el, jó atyámfia.

MESTER. Egy szóval megmondhatom felségednek. Orestes megholt.

CLITEMNESTRA. Kicsoda?

MESTER. Orestes.

CLITEMNESTRA. Megholt?

MESTER. Meg.

CLITEMNESTRA. Az Orestes?

MESTER. Így vagyon, felséges asszonyom, azmint mondom.

CLITEMNESTRA. Az én fiam?

MESTER. Azt értem, felséged fia volt.

CLITEMNESTRA. Igazat mondasz-e?

- MESTER. Mint engem látsz, úgy higgye felséged.
- CLITEMNESTRA. Isten embere voltál te; de édes atyámfia, ha tudod beszéld meg, mint lött halála.
- MESTER. Jól tudom, mert szememmel láttam, engem azért is küldte uram felségedhez, hogy megbeszéljeném felségednek.
- CLITEMNESTRA. Most látom, jó barátom volt urad nekem, kit én neki soha meg nem szolgálhatok. De no, ne hallgass!
- MESTER. Mikor, felséges asszonyom, az görög vitézek Delphusba játékot hirdettek volna, Orestes is nagy frissen, mint vitéznek szokott lenni, felkészüle, ki nek minden vitézlő szerszáma csudálatos ékes volt, ő maga is természetével, öltözetivel, vitézségével minden vitézek közt megmondhatatlan díszes volt. Hogy igazán megmondjam, jóllehet sok vitézeket immár vénségemre láttam, de nem emlékezem, hogy annál az ifjúnál jelesebbet esmértem volna. Én az ő természetén, magahordozásán és vitézségén nem győztem eléggé csudálkozni, még az vitézek is elálmélkodtak rajta. Azki nézhette, ugyan gyönyörködött benne. Mihent az vitézek közibe ütötte magát, csak multságba első nyereséget is elvevé. Annyira kiterjedt vala híre, még az gyermek is kiáltotta, hogy az Agamemnon király fia, az vitéz görög Orestes első pályát elvőtte volna. Hogy látták az vitézek illő serény voltát, senki reá nem irigykedett, mint egyebekre ottan irigykedtek, de ölelgették, csókolgatták erősen az görög vitézek. Mindez meglevén, és külömb-külömb vitézségeket és multságokat megszerezvén, az görög vitézeket mind szállására vivé, vígan őket nagy tisztességgel, mint királyfiú, vendéglé. De hogy másodnapra jutánk, ah, felséges asszonyom, majd hallasz szerencsének nagy álhatatlan voltát. Erre mondják, hogy senki el ne higgye magát. Trombitát fúvának, ki-kocsijára ragada, hogy azon is versenyt futtatának, és vitézségeket megmutatnák. Vitéz Orestes is tíz kocsis vitézekkel egy rendbe áll, ő maga legközepe volt. Mihent trombita zendüle, egyszer-

smind megsújtják az lovakat, mint az szél, úgy mentek, az por csaknem az eget ütötte, kiáltás, sikoltás volt nagy, az kocsik peregtek, csikorogtak, törték erősen. Serénykedtek az vitézek elől egymást haladni, ő is bizony váltig gyorsolkodott, a kocsin is ugyan igen emberkedett. De az gonosz szerencsének mit tehet ember? Mikor azért az hátsó kocsisnak délceg lovai volnának, elragadják, és nagy sebbel kezdik hordozni, a sok kocsinak mindjárt esze kezde veszni, egymásba kezdenek akadozni. Az Orestes lovai is megrémülének, ropp, úgy ütközék az első kocsiba, mindjárt szegín hanyatt esék az lovak lába közibe, az gyeplő az kezére kötélőszett volt, hordozni kezdik az széles mezőn az lovak, törték, szaggatták annyira szegínt, hogy egy barátja is az ő személyét meg nem esmérte. Az játékot félbehagyák mindjárt, hozzágyűlének, sírtak oly igen erősen, jajgattak az vitézek, szánták ily nemes vitéz ifjúnak veszedelmét. Kinek testét nagy tisztességgel, mint király fiának, megégették, nagy szépen osztán edényekbe helyeztették hamuját, tetemét. És miérthogy az én uram, Phoceus-beli Phanotheus jól tudta, felségednek ezzel nagy kedvet szerzene, engem elől elküldött, hogy megmondanám felségednek, hogy az úton volnának fiad, Orestes testével. Uramnak fő-fő szolgálai nagy tisztességgel hozzák, hogy az atyja koporsójába temettesse felséged, azt hiszem, immár nem messze vannak vele, még ma itt lesznek.

- CHORUS. Jaj, nagy Isten, mint szakada magva ez nagy királyságnak!
- CLITEMNESTRA. Örülök is, keserülöm is ez szegín ifjat.
- MESTER. Mit keseregsz, felséges asszonyom?
- CLITEMNESTRA. Ah, szerelmes atyámfia, noha gyűlöltem, de testemből szakadt azért. Ezt ládd, az anyának keserű az gyermek, akármely lator legyen is.
- MESTER. Tehát hiába járunk mi, mert amint eszembe veszem, nincs ezen felségednek semmi öröme.

CLITEMNESTRA. Ho-hó, atyámfia, noha szánom, de nagy kedves azért. Mert ez gonosz faj, mióta kikelt házamból, soha meg nem tuda látni, de még onnat is szidalmazott, és szörnyű halállal fenyegetett, ki miatt sem nappal, sem éjjel nem nyughattam, egy édes álmom miatta nem eshetett, de úgy félttem, úgy röttegetem, mint égi tűztűl. Ez mai nap penig, legyen Istennek hála, túle megmenekedtem, immár nem röttegek többet túle. De jer be, jó atyámfia, velem. Illik, hogy ily örömondásodért nagy ajándékot végy túlem.

SCENA TERTIA

Chorus, Electra.

CHORUS. Vajh, álnok asszonyi állat, ím, mint tettei vala az idegen ember előtt keserűségét fia halálán, maga örömébe nem tud mit tenni. Ezentúl ennél is gonoszb és fajtalanb fog ez lenni. Elálmélkodom az Istennek nagy túrhetőségén, csudálkozom, hogy szenvedheti ez nagy undokságot. Ím, azki bosszúálló vala, az is szörnyűképpen elvesze, sehol lám, senki nincs, ki ezt megcsendesíthetné. Sem Istennel, sem emberrel nem fog immár gondolni. De az szívem mégis gerjedez, nem hihetem soha, hogy erről elfeledkezzen az Úristen. Noha nincs immár kitűl félni, de hiszem bizonynal, menny ütőkővel is agyonverheti, mikor az óra eljő. De ahon látom Electrát, ezt neki meg nem kell mondani, mert ha hallja, hogy Orestes megholt, megöli magát keserűségébe. El-bemegyek innét előle, hogy meg ne lászon.

ELECTRA. Chorus, Chorus, hova mégy Chorus?

CHORUS. Kicsoda kiált? Kigyelmed volt-e, asszonyom?

ELECTRA. Hova sietsz vala?

CHORUS. Oda be indulék.

CHORUS. Semmit nem.

- ELECTRA. Hallám én, hogy beszélsz vala valamit.
- CHORUS. Szekfüvet keresek vala az leányasszonyoknak, arról beszélgetek vala magamba.
- ELECTRA. De más vala bezzeg: Orestest is említéd itt. Kérlek az Istenért, jó Chorus, ha mit hallottál, beszél meg.
- CHORUS. Nem hallottam, asszonyom, semmit.
- ELECTRA. Ó, vagyon valami, mert igen változik a színed. Édes Chorusom, ne tagadd meg!
- CHORUS. Mit?
- ELECTRA. Ha engem szeretsz, Chorus, szólj, Chorus szívem, talán megjő Orestes.
- CHORUS. Vajha.
- ELECTRA. Mi dolog? Ne ijegess, mondd meg!
- CHORUS. Jerünk be innet, mert ahon jó anyád, ott benn megbeszélem, amit értöttem.

SCENA QUARTA

Clitemnestra, Mester.

- CLITEMNESTRA. Leány, nesze ez levél, vidd az porkolábnak, igen hamar küldje uram után, szóval is mondják meg, mentül hamarébb lehet, siessen haza! Legyen hála Istennek, penig meghala ellenségem, nincs immár kitűl röttegek. Vagy éltem ezelőtt kedvemre, vagy nem, de ezután vígan lakom. Lám, kegyelmes az Isten, essél egyszer vagy kétszer térdre előtte, mindjárt megbocsátja bűnödöt, mint most énnekem. Húsz esztendeje, hogy uramat megöltem, azóta mind Aegistusszal laktam, meg annak előtte is Isten győzné számát, mennyi gonoszságom volt, ím, csak egyszer könyörgék neki, mindjárt oly nagy örömet ada, kinél jobbat soha nem kívánnék. Ha tudtam volna, hogy íly kegyelmes legyen, bizony ennél is vígban laktam volna, de hadd járjon,

- azkit elmúlattam, betöltöm immár. De ihon jó az követ, elbocsátom haza, urához.
- MESTER. Vajon hová lón el az királyné asszony?
- CLITEMNESTRA. Hallod-e? Jöszte!
- MESTER. Én elmennék immár felséged hírével.
- CLITEMNESTRA. Hová? Hazamégy-e uradhoz?
- MESTER. Nem megyek még, felséges asszonyom. Hanem az uram főemberei eleibe megyek, kik az Orestes tetemit hozzák, megmondom nekik, hogy felséged jó szemmel látja.
- CLITEMNESTRA. Jó atyámfia, menjél, bátor, megmondhadd, vígan, jókedvvel fogadom őket. Na, ez aranylánc és ím, ez erszénybe való aranyak és ím, ez ruhák, legyen örömondásodért. Jó atyámfia, ezután is bízzál hozzám, megládd, mindenkor kegyelmes asszonyod leszek.
- MESTER. Megszolgálom felségednek, mint kegyelmes asszonyomnak. Isten maradjon felségedhez.
- CLITEMNESTRA. Jó atyámfia, Isten viseljen nagy békével.

SCENA QUINTA

Mester, Chorus, Electra.

- MESTER. Az Úristen jól adja itt az mi járásunkat. Ez gonosz asszonyi állat nem látja a vermet, mint az vak, kibe beesik. Igen keserves öröm ez neked, mert ez leszen az te örök veszedelmedre. Elmegyek Oresteshez, ideje immár dolgunkhoz látnunk.
- CHORUS. Ahon, asszonyom, az követ, az beszélé a hírt.
- ELECTRA. Hallod-e, uram.
- MESTER. Mi dolog?
- ELECTRA. Vársza meg.
- MESTER. Siető dolgom vagyok.
- ELECTRA. Csak két szóra, jó uram.

- MESTER. Mondd el.
- ELECTRA. Hol az Orestes?
- MESTER. Nyaka szakadt az kocsirúl. Majd ide hozzuk, az porát megláthadd.
- ELECTRA. Jaj, nagy Isten, mint veszek! Lám, igaz volt, Chorus az te beszéded. Jaj, arám, arám, Orestes, mint csalál engem, ó, szívem, lelkem, Orestes, hova lúl el! Jaj, csak tebenned vala reménységem, ím, te is elveszel előlem. Meghalok, elveszek immár én is, elhagyál, szerelmem, Orestes. Jaj, jaj, én édes egyetlenem, hova hagyád az te szegín nénédet ily nagy árvaságba.
- CHORUS. Hagyd el azt, édes asszonyom, ne sír, jerünk be.
- ELECTRA. Jaj, meghalok az én arámért.

ACTUS QUARTI

SCENA PRIMA

Chorus, Electra, Chrisothemis.

- CHORUS. Nem tarthatom az szegín leányt, elgyötri magát, hol asztalra borul, hol székre, hol földre esik, úgy siratja erősen szegín arát. Ihon jó, itt is kesereg, látja Isten, nem tudok neki mit tenni.
- ELECTRA. Jaj, jaj, jaj!
- CHORUS. Mi dolog, fiam, Electra, mi dolog? Ne hadd el magad, jó asszonyom.
- ELECTRA. Jaj, jaj!
- CHORUS. Ne sírj, kérlek, az Istenért!
- ELECTRA. Jaj, megölsz, hagyj békét!
- CHORUS. Miért?
- ELECTRA. Azt kérded, miért? Látod, nincs immár kibe reménylenem, elvesze az én egyetlenegy reminségem.
- CHORUS. Hallod-e, jó asszonyom, jól adhatja még az Isten. Ha Orestes megholt, más eszköze is vagon neki, kivel bosszút állhat. Nem tudd-é, amaz hatalmas Amphiraon király mint jára, csak egy asszonyi állat miatt hala meg, kit aranylánccal megfojta.
- ELECTRA. Jaj, elveszek.
- CHORUS. Azonképpen Isten neked is erőt adhat, noha leány vagy, kivel bosszúdat állhasd.
- ELECTRA. Jaj, jaj, hova legyek?
- CHORUS. Ne jajgass, édes fiam.
- ELECTRA. Megholt az én segítőm.
- CHORUS. Mit mondhatok, elég veszett ember vagy. Ne sírj!
- ELECTRA. Ó, nagy Isten!

CHORUS. Meg kell halnunk mindnyájunknak.
ELECTRA. Ha meghalunk is, nem oly szörnyűképpen, mint Orestes beszéled, hogy megholt.
CHORUS. Ki tudja, jó asszonyom, kinek mire jut még ügye.
ELECTRA. Ó, egyetlenem, Orestes, elveszek!
CHORUS. Én nem tudok neki mit tenni, engem is elkéséríte. Vajon midolog, igen fut Chrisothemis nagy örömmel.

SCENA SECUNDA

Chrisothemis, Electra, Chorus.

CHRISOTHEMIS. Ha, ha, ha, örömömbé mind futottam. Semmit, édes néném, ne bánkódjál, jól adja az Úristen az mi kívánságunkat.
ELECTRA. Hagyj békét, az Istenért, vesszél előlem, ne gyötörj.
CHRISOTHEMIS. Mi lölé ezt, hogy csak szómat sem akarja meghallgatni.
CHORUS. Gonosz hírt hallott.
CHRISOTHEMIS. Édes néném, senkinek semmit ne higgy, mert megtekinti immár az Isten az mi nyomorúságunkat. Oly biztonnyal higgyed, mint engem látsz, megjő az Orestes!
ELECTRA. Jaj, vesztég, megbolondultál-e? Tartsd dolgod, ne kesergess, jó Chrisothemis.
CHRISOTHEMIS. Bizony, igazat mondok, édes néném.
ELECTRA. Ki mondá, hogy ily igen elhitted?
CHRISOTHEMIS. Szememmel láttam az atyám koporsójánál nagy bizonyjelet.
ELECTRA. Csak álmodozol, te most.
CHRISOTHEMIS. Halld meg csak, te magad is igaznak mondod.
ELECTRA. Mondd el, ha egyebet nem akarsz benne.

- CHRISOTHEMIS. Mihent szegín atyánk koporsójához juték, az áldozatot megszerzém, amint parancsolád, és minekutána hanyatt borulván könyörögtem volna, az koporsót megkerülém, tehát egy ifjú ember áldozatja vagy rajta, szép gyenge férfiú hajait felül reá rakta, és az áldozattal mind széllal meghintette, kit jól tudom, hogy miközülünk senki nem mívelt, de vélem, hogy Orestes dolga, és hiszem ebből, hogy nem messze vagyon. Azért, édes néném, semmit ne keseregj, mert nem mindétíg egy állapotban az szerencse, egy szempillantásban mind örömré fordulhat szomorúságunk.
- ELECTRA. Jaj, ki bolond vagy, jó öcsém, hamar elhissz te mindent.
- CHRISOTHEMIS. Jaj, édes néném, semminek véled-e te ezt?
- ELECTRA. Még azt sem tudod, hol vagy most, mit beszélsz, te magad sem érted.
- CHRISOTHEMIS. Ó, nagy Isten, azkit szememmel láttam, azt nem tudom-e?
- ELECTRA. Ne bolondoskodjál, csak hiába vagyon látásod, mert megholt, jaj szívem, az én édes arám, Orestes.
- CHRISOTHEMIS. Jaj, veszek, jó néném, ki mondá?
- ELECTRA. Az, ki szemével látta halálát. Ím, Chorus jól hallotta, hogy ezt mondá, még ma az hamvát is elhozzák.
- CHRISOTHEMIS. Ugyan igaz-e?
- ELECTRA. Jaj, jaj, megholt.
- CHRISOTHEMIS. Ó, szerelmes bátyám, hogy soha nem láthatalak, jaj, egyetlenem, bátyám, hogy sohasem tudál az te véreidhez jóni!
- ELECTRA. Jaj, jaj, szegín fejünk, hova legyünk? Nagy árvaságra jutánk immár, jó öcsém, Chrisothemis, nincs kibe bíznunk, mert megholt az Orestes. El kell vesznünk, ha más módon reá nem gondolunk.
- CHRISOTHEMIS. Ha megholt, jó néném, nehéz arra gondolni.
- ELECTRA. Nem arról szólok.

- CHRISOTHEMIS. Mit akarsz tehát?
- ELECTRA. Vajha azt mívelnéd, amit én akarnék.
- CHRISOTHEMIS. Azmi éntülem lehet, kész vagyok mindenre.
- ELECTRA. Jól esmérlek én téged.
- CHRISOTHEMIS. Mondd el csak, édes néném, mit akarsz.
- ELECTRA. Ha szómat fogadod, megmondom.
- CHRISOTHEMIS. Megfogadom.
- ELECTRA. Tudod, jó húgom, mióta szegín atyánkat elveszték az árulók, azóta csak egy barátunk sem volt, sem segítőnk, sem oltalmazónk. Egyetlenegy remínségünk vala, az Orestes. Mert élteben, szegín, gyakorta izent, jól tudod, hogy megszabadítana az farkasok kezéből, de ím, érted, hogy szegín elveszett. Immár csak te egyedül vagy az én atyámfia, ha te engem elhagysz, sehol egy csepp bizodalmam sem leszen. Kérlek azért, édes öcsém, kérlek, jó Chrisothemis, az Istenért, az te édes nénéd kedvét ne szegjed. Nem kívánok tőled lehetetlen dolgot.
- CHRISOTHEMIS. Mi dolog, jó néném? Mondd el immár!
- ELECTRA. Jó húgom, lám együtt lakol velek, ezt könnyen megszörözheted, kérlek, az tolvaj latort, az Aegistust, veszed el valamiképpen, vagy öld meg, vagy fojtsd meg. Mert ha te azt el nem veszed, az miá kell nekünk elvesznünk. Bizony addig férjhez sem eggying, sem másink nem mehet, meddig az él, mert nem oly bolond az Aegistus, hogy magot támasztana az ő maga veszedelmére. De ha ötet megölnéd, az volna jobb az görög vitézek közt, ki bennünk kaphatna, mert hírünk, nevünk ez világon kiterjedne, hogy leányok lévén jószágunkat ez lator keziből, és mennen magunkat megmentettük. No ha immár nagy búba megfonnyadtunk, de csak az jószágért is elvennének bennünk. No azért, édes öcsém, könyörülj rajtunk, ments meg mind engem, mind téged ez átkozott ember hatalmából, kiből semmi gyalázatot nem vesz, mert mind ez világ előtt, tudod, útalatos, minden átkozza és szidal-

mazza ez förtelmes latrot. Ha ezt míveled, mind az mi szegín megholt atyánkat, mind szegín atyánkfiát, Orestest megkönnyebbíted. Szánjad azért, jó Chrisothemis akárcsak ezeket, ha engem nem szánsz!

- CHORUS. Tisztes beszéd ez tetűled, ez illik-e hozzád?
- ELECTRA. Állj elő, ugyanis neked szólnak, nem kértenek téged erre!
- CHORUS. Ugyan se kérj, mert ha kérnél is, nem telnék kedved benne! Azt fogadjad csak, asszonyom, amit ő beszél, látod, keserűségébe nem tudja, mit mond.
- CHRISOTHEMIS. Édes néném, nem szégyenled-e mondani, nem ládd-e, tiszta bolondság, amit beszélsz. Mihez való biztodbá miveltenéd ezt; leányok vagyunk mi, nincs nekünk arra erőnk. Csak hozzákezdenénk, hamarébb megölnének bennünk, hogynem mint mi ölnők őket. Ki mentene meg bennünk. Hol mit nyernénk nyavalyánkkal? Bizony higgyed, nagyobb szidalmunkra, hogynem mint tisztességünkre volna. Azért én is kérlek az Istenért, édes néném, hagyd el az dagályt! Ha így esett dolgunk, békéljél meg velek, engedj nekik, mert ám jól tudod, mi szándékba ment Aegistus ki. Még most kedvét találhadd jelesben örömében. Talán az Isten idő múlva más módon fordítja.
- CHORUS. Igazat mond, jobb, ha ezt míveled. Embernek nagy bölcsesség időhöz magát szabni.
- ELECTRA. Ó, nagy Isten, lám, sehol senki egy mákszemnyit nem könyörül rajtam, ím, mindnyájan elhagytak, de én magamnak kell reá gondolnom.
- CHRISOTHEMIS. Nem hagylak, édes néném, csak bolondságot ne beszélj.
- ELECTRA. Nem bolondság az, mi megmaradásunkra való tanács.
- CHRISOTHEMIS. Sőt, ez volna veszedelmünkre.
- ELECTRA. Tartsd dolgod, ne prózsmálj, ugyan tudtam, hogy semmi hasznod nem vehetem, ezért nem akarok vala szólni.

- CHRISOTHEMIS. Hasznom vennéd, ha szómat fogadnád.
ELECTRA. Nem akarok az én atyámnak vérszopóival együtt tobzódnom.
- CHRISOTHEMIS. Nem akarnád te, de kényszerítettel.
ELECTRA. Ó, nagy Isten, lám még bosszantasz.
CHRISOTHEMIS. Elmegyek, el be anyámhoz, mert én teveled meg nem alkudhatom.
- ELECTRA. Nem alkudhatol, mert az szúnyogból tevét akarsz csinálni. Az hitvány huszárt királynak akarod tartani, atyámnak árulóit akarod tiszteltetni. De jobb nekem meghalnom, hogynem mint azt míveljem. Azért elmehetsz nagy békével anyádhoz, szolgálj nekie.
- CHRISOTHEMIS. Énnékem ké-kénytelen szolgálnom kell. Bizony, te is, ha lehetne, szolgálnád még, de félek rajta, együld későn fogsz eszeskedni.
- ELECTRA. Eredj, eredj, tartsd dolgod!

SCENA TERTIA

Electra.

ELECTRA.

Ó, nyomorult ember, kicsoda boldogtalanb énnálamnál, kinek sehol semmi gyámola nincs. Nagy keserűségre, árvaságra szült volt az én anyám. Sem atyám, sem anyám, sem atyámfia, sem barátom, sehol senki nincs, ki velem jól tenne. Szegín atyámat elveszték az árulók, anyám elidegeníté magát tülem förtelmességeiért. Nyavalyás arám, Orestes is, ím szörnyűképpen elvesze. Immár csak ez egy leányban vala minden remínségem, ím, ez is nagy keserűségemben elhagya. Nincs kire néznem, nincs kinek esedeznem. Ha férfiú voltam volna, avagy csak erővel szeretett volna az Isten is, mind apróra koncolnám őket. De mindennyi erővel is nem szánom az én halálomat az én szívem atyámért. Elmegyek, el be, gondolkodom rajta, mit kell mívelnem.

ACTUS QUINTI

SCENA PRIMA

Chorus.

CHORUS.

Nagy dolog, hatalmas Isten, még az oktalan állat is sokban felülhaladja némely embert! Ím az égi madarak oly nagy szorgalmatossággal viselnek az ő fiókra gondot, hogy semmibe nem hagyják megfogyatkozni. Azonképpen az vadak is. De némely ember, mint a Clitemnestra, azt akarná, soha szemével se látná. Jóllehet bizony nagy az oka, mert az Electra azmi igaz, megmondja, azt ő pedig igen bánja. Arra mondják, hogy igazmondónak gyakorta feje törik! De mégis anyai kegyelmességnek kelle-ne benne lenni, de nemhogy volna, hanem ha egy kalán vízbe elveszthetné is, elvesztené. Minden rútságot megmível szegényen, átkozza, szidja erősen, bosszúsággal kesergeti szegínt. És hogy szegín remínségébe semmi nem költ Orestes felől, trombitáltatja erősen magát, tombol, táncol, örül fellette igen Orestes halálán. Ez szegín leányról csak meg sem emlékezik pedig. De kicsodák jünek ihon terhekkal? Asszonyom, Electra, jöszte ki, vajon kicsodák ezek?

SCENA SECUNDA

Orestes, Chorus, Electra.

ORESTES.

Vajon jó helyre találkoztunk-e mi, asszonyok?

CHORUS.

Mit keres kigyelmetek?

ORESTES.

Az Agamemnon király házát.

CHORUS.

Igaz, megtalálta kigyelmetek, mert ez az.

- ORESTES. Menjetek be tehát, jó asszonyok, mondjátok meg, hogy szembe lennének az királyné asszonnyal és Aegistusszal.
- CHORUS. Honnan jött kigyelmetek?
- ORESTES. Phoceus-beli tartományból, Phanotheus házából.
- ELECTRA. Jaj, mennybéli Isten, bizony ezek az szegín Orestes hamvát hozzák. Mit hoztok, jó uraim?
- ORESTES. Az Agamemnon király fiának megégett testét hozzuk ím, az edényekbe, kit be kellene mutatnunk királynak és királyné asszonynak.
- ELECTRA. Jaj, nyavajás fejem, mint veszek. Ez edényekbe vagynak-e, jó uram?
- ORESTES. Mind az vagyon ezekbe, jó leány.
- ELECTRA. Kérlek, jó uram, az Istenért, ha ezekbe vagynak, add ide kezembe, hadd csókolgassam, apolgassam ezen egyetlenemnek hamvát.
- ORESTES. Adjátok oda neki. Mert nagy szeretetét mutatja hozzá, és hiszem, jó esmerője volt.
- ELECTRA. Orestes, Orestes, miért hagyál el engem? Ó, szívem, lelkem, Orestes, mint család az te édes nénedet! Mely sokszor biztattál leveledbe engemet, hogy megmentenéd az én árva fejemet, de lámcsak, hiába bíztam tebenned. Mert soha nem sietél hozzám, ím mint vesztet magadat. Jaj, arám, édes arám, Orestes, ki hitte volna, hogy erre jusson a te ügyed, ki vélte volna ily szörnyű veszedelmed? Micsoda vagy te én ölemben: csak por, hamu, semmit nem használhatsz énnekem. Nem így küldélek én ki tégedet. Mikor az te gonosz anyád előtt nagy titkon elhoztalak az bölcsőből, ugyan röpdössz vala kezembe. Akkor is nagy keserűséggel csókolgattalak tégedet, mert nehezen váltam meg tetűled, de féltettelek az te gonosz anyádtól, azért nagy remínséggel küldettelek ki tégedet, hogy te lennél atyádért bosszúálló. Örültem, mikor hallottam egészségedet. Nagy szorgalmatossággal éjjel-nappal esedeztem teérted. Nagy óhajtván vártalak tégedet. Mikor eszembe jutottál,

minden keserűségem elmúlt énnekem. Azt hittem, hogy örömmel ölelgesselek tégedet, reményltem, hogy minden kínom megkönnyebbül tebenned, de elnehezedelem nagy keserűségembe. Méznél édesbnek tartom vala az te jöveteledet, de minden méretnél keservesebb az te jelenvaló voltod. Mert kiáltok tehozzád, de nem hallgatod meg az én beszédemet, panaszolkodom előtted, de nem felelsz énnekem. Meghalál, szívem, Orestes, ó, egyetlenem, hova legyen immár az te Electrád, kinél óhajtson, kitől várjon segítséget? Orestes lelkem, ki torolja meg az te édesatyád halálát? Hova hagyád az te szegín népedet, hova hagyád nyomorult nemzetségedet? Vajha tudnád az te anyádnak gonoszságát, még ebből is felkiáltanál ellene! Ha te tudnád az te szerelmes nénédnek keserűségét, mely nyomorult, mely árva az te anyád miatt, még itt is kesergenél énrajtam. De lám, nem szólsz énnekem, nem vigasztalsz engem, elhagyál teljeséggel. Jaj, elveszek immár, jaj, jaj lelkem, Orestes!

- CHORUS. Veszteg, szerelmes asszonyom, mind meghallják odabe nagy kiáltásodat, ennek meg kellett lenni, mert ő is ember volt, mi is tartozunk egyszer vele. Ott benn valék az királyné asszonnyal, egyike kigyelmeteknek bemehet hozzája.
- ORESTES. Menjél el, Mester uram, mondd meg, hogy itt vagyunk.
- ELECTRA. Szólj, édes vérem, Orestes! az te szerelmes nénédnek. Jaj, ne hagyj el, ne hagyj el, édes arám, ó, szívem, ki hiába esedezem teneked!
- ORESTES. Elkesebite szegín, nyomorodott leány.
- ELECTRA. Jaj, mint veszek, Orestes, jaj, mely keserű énnekem, hogy csak holt tetemid feküsznek előttem.
- ORESTES. Ne jajgass, jó leány.
- ELECTRA. Méltó, uram, az én jajgatásom, meddig élek, ez lesz az én kínom.

- ORESTES. Nem tudom, mit tegyek, nem tartóztathatom magam.
- ELECTRA. Mit könnyvez, jó uram, talán te is Orestest siratod?
- ORESTES. Szánom őtet is szegínt.
- ELECTRA. Kit egyebet, engem keserülsz-e?
- ORESTES. Téged is, jó leány.
- ELECTRA. Az Úristen jót adjon teneked, mert vagyon húsz esztendeje, hogy senki nem könyörült énrajtam.
- ORESTES. Micsoda nyavalyád vagyon?
- ELECTRA. Csak az Isten tudná az én sok nyavalyámat megmondani. Itt ez háznál még az eb is kedvesb énná-lamnál.
- ORESTES. Jaj, szegín nyavalyás!
- ELECTRA. Jaj, veszett ember vagyok én!
- ORESTES. Mi dolog?
- ELECTRA. Az én atyám öldöklői és árulói örülnek az én egyetlenem, Orestesem halálán, engem is immár örök-kévaló fogsággal fenyegetnek. Nincs édes uram, ki megszabadítana kezeiből. Jaj, jaj, jaj, el kell vesz-nem immáran!
- ORESTES. Nem hagy az Isten!
- ELECTRA. Ideje volt volna immár, de azkibe bíztam, azt is nem hozá meg.
- ORESTES. Meghozza őfelsége, ne bánkódjál azon.
- ELECTRA. Ha megholt, ihon kezembe vagyon az pora hogy hozhatja meg?
- ORESTES. Nincs semmi gondja.
- ELECTRA. Tudom, mert elveszett.
- ORESTES. Isten oltalmazza attúl.
- ELECTRA. Mitűl, édes uram?
- ORESTES. Hogy Orestes elveszett volna.
- ELECTRA. Tehát?
- ORESTES. Jó egészsége vagyon, legyen hála Istennek!
- ELECTRA. Ki vagy te, jó uram?
- ORESTES. Megtudod még ma!

- ELECTRA. De mondd meg, szerelmes uram. Ezek előtt megmodhadd, mert mind híveim énnekem.
- ORESTES. Tedd le tehát az edényt kezedből.
- ELECTRA. Hadd járjon ez, édes uram, meghallgathatom azért.
- ORESTES. De add oda nekiek.
- ELECTRA. Jaj, nem adom.
- ORESTES. Bocsásd.
- ELECTRA. Az Istenért, kérek, ne völd el, édes uram.
- ORESTES. Mit tész vele?
- ELECTRA. Jaj, nem szakadhatok el az én egyetlenemtől.
- ORESTES. Ereszd, mert semmi az.
- ELECTRA. Jaj, nagy Isten, lám, átkozott voltam én, ím, még csak hamujával is nem bírhatok az én édes arámnak. Jaj, nagy Isten, mit tegyek!
- ORESTES. Ne jajgass, jó leány, csak hiába sírsz.
- ELECTRA. Ó, nyavalyás fejem, könnyű nektek, de nemhiába sírok én az édes segítőm halálán.
- ORESTES. Lám, mondám, nincs semmi nyavalyája.
- ELECTRA. Kinek?
- ORESTES. Az te arádnak, Orestesnek.
- ELECTRA. Hogy tudod, édes uram?
- ORESTES. Mert láttam.
- ELECTRA. Jaj, elveszett szegín!
- ORESTES. Megládd, még ma, te is.
- ELECTRA. Ne csalogass, jó uram!
- ORESTES. Ihon, ha nem hiszed, nézz e gyűrűre. Ezt te küldted jelül neki, erről megesméred.
- ELECTRA. Mit kesergetsz, édes lelkem, hogy nem szólsz. Ó, én édes vérem, te vagy az én gyönyörűségem! Te vagy az Orestes, jól esmérlek, ez bélyegről is megesmérem. Ó, nagy örömömbé hova legyek, most születtem ez világra. Kész vagyok immár meghalni, pedig Isten elhozott, édes arám.
- ORESTES. Veszteg immár, jó néném, ím megjöttem immár.

- ELECTRA. Látlak, nagy szerelmem, örül az én lelkem tebened! Téged egyedül óhajtottalak. Legyen hála az Istennek, hogy megkönnyebbitél engemet. Ó, nagy gyönyörűségembe hova legyek, örömömbé lecsordul az könnyű szememről. Chorus, látod-e, ez az én egyetlenem, az Orestes! Leányasszonyok, néztek erre, ez az, ki megholt vala, ím feltámasztotta az Isten.
- CHORUS. Látom, édes asszonyom, penig meghozta az Úristen őfelsége, örülök és kívánom ökigyelmének minden jó szerencsáját!
- ELECTRA. Ó, szívem, édes arám, Orestes, jókor hozott az Úristen, mert ez mai nap kellett volna nekem elvesznem! Aegistus ma ment ki, hogy az én veszedelmemre helyet keressen.
- ORESTES Megértöttem mindent, gondot visel az Úristen reánk. Azt értem, ezentúl megjő, de ha Isten segít, két óráig minden sáfárságotól mind az kettőt megmentem.
- ELECTRA. Ó, Isten, Isten, áldd meg ennek kezét! Jaj, egyetlenem, meghalok érted örömömbé.
- ORESTES Veszteg, jó néném, senkinek semmit ne szólj!
- ELECTRA. Kitűl félsz, édes arám?
- ORESTES Jobb csendességbe lenni.
- ELECTRA. Anyámmal egy cseppet se kofitálj, mert senki nincs vele, csak egynéhány asszonyember.
- ORESTES Hallod-e, noha nincs az asszonyemberbe erősség, de nagy okosság benne, jobb azért addig félni, meddig nem esik rajtunk.
- ELECTRA. Jaj, nem feledkezhetem el rólad nagy gyönyörűségembe.
- ORESTES. Igen félek, hogy az te nagy gyönyörűségeddel nekem veszedelmet csinálsz.
- ELECTRA. Kérlek, az Istenért, ha immár ennyi időtűl fogva nem láthattalak, hadd nézzelek kedvemre!
- ORESTES. Mind meglehet még az, most más dolgunkhoz kell látnunk! Kérlek azért, jó néném, hagyd másszorra

azt, viselj te is erre gondot. Ha anyád eleibe akadsz, kérlek, megőrizd magad, hogy eszébe ne vegye örömdet, avagy inkább be se menj hozzá, de maradj itt kinn. Mikor az Úristen jó végre adja igyekezetünket, osztán mi is bátran és örömmel szólhatunk mindenről.

ELECTRA. Valamint kigyelmednek tetszik, édes arám, úgy legyen. Én csak kigyelmedtől vártam segítséget, azért most is mindent reád hagyok.

ORESTES. Elég immár, vesztegj, mert ám az kapun vagyok valaki!

SCENA TERTIA

Mester, Orestes, Electra.

MESTER. Vajh, bolond emberek, csak Isten oltalmazott, hogy el nem vesztettétek magatokat. Az ti nagy örömmel való zenebonátokat mind meghallják az várba. Ha bennetek nem mentettelek volna, szinte gonoszul járatok volna, azért hagyjatok békét az sok beszédnek. Azmivel sietni kell, nem kell azt halogatni.

ORESTES. Mint esméred ott benn az dolgot?

MESTER. Legyen Istennek hála, az mi részünkre jól vagyon.

ORESTES. Azt alítják-e, hogy megholtam?

MESTER. Úgy hiszik, mint egy angyal szavát.

ORESTES. Örülnek-e igen? Hogy mondnak?

MESTER. Hagyj békét ennek, azután is meglehet ez, jobb volna más dologhoz látnál.

ELECTRA. Kicsoda az, édes arám?

ORESTES. Nem esmered-é?

ELECTRA. Nem jut eszembe.

ORESTES. Ez az, ki kezébe bízta volt, ez tartott fel engem.

ELECTRA. Ez-e az, édes arám? Egészséggel kigyelmednek, édes atyám, áldjon meg az Úristen. Nemkülönben

látlak, mint egy édesatyámat, mert lámcsak, te voltál ennyi ezer ember közül az én atyámnak hűséges szolgája. Ó, istenes ember, ó, nagy hívséges szolgál! Az Úristen fizesse meg az te nagy kegyelmességedet, mert én soha meg nem fizethetem! Háládatlan azért, megládd, soha nem akarok lenni.

MESTER.

Az én hűséges szolgálatom, jó asszonyom, megjelenik ezután, most arról nem illik szólnunk, mert az sok szólásba sok idő múlik. De jobb, ha dolgunkhoz látunk. Az Clitemnestrát jókor találjuk, mert csak ő maga az kisebbik palotába.

ORESTES.

Maradjatok ti itt kinn. No, mi Isten hírével menjünk be.

SCENA QUARTA

Electra, Chorus, Clitemnestra.

ELECTRA.

Hatalmas Isten, könyörgök teneked, ez mai nap mutasd meg az én arám keze által, hogy te volnál röttenetes bosszúállója ez bűnnek, és csak te volnál az tebenned bízóknak kegyelmes szabadítója! Majd csuda dolgot hallasz, Chorus.

CHORUS.

Hová menének, édes asszonyom?

ELECTRA.

Megöli arám az gonosz asszonyt.

CHORUS.

Kit! Anyádat-e?

ELECTRA.

Ne mondd az förtelmest anyámnak. Az Clitemnestrát!

CHORUS.

Megöli?

ELECTRA.

Meg.

CHORUS.

Orestes?

ELECTRA.

Bezzeg ő.

CHORUS.

Ó! Nagy Isten, hanem nagy csuda, ím az önnön szülőjét nem szánja. De ezt én jól tudtam, hogy nem szenvedheti az sokat az Úristen, hanem valamely későre kijelenti magát.

- CLITEMNESTRA. Tolvaj, tolvaj! Hol attok? Lám, senki nincs az én szolgálómba! Jaj, jaj, jaj!
- ELECTRA. Hallod-e, Chorus, hogy kiált valaki?
- CHORUS. Hallom, édes szívem, asszonyom, talán szinte most ütök, mint dobbana.
- ELECTRA. Hallgassa!
- CLITEMNESTRA. Jaj, mint veszek! Hol vagy, uram, Aegistus?
- ELECTRA. Ismét erősen kiálta.
- CHORUS. Jaj, szegín! Ez ám, hogy soha szót nem fogada, mint intettem, mint kértem az Istenért, térne már meg immár gonoszságából, soha semmit nem fogada, ám lássa immár, mit nyert vele.
- CLITEMNESTRA. Ó, fiam, fiam, Orestes, könyörülj rajtam!
- ELECTRA. Nem könyörölsz vala te sem énrajtam, sem szegín atyámon, mikor szegint ártatlanul elvesztéd.
- CLITEMNESTRA. Orestes, az édes szülédet.
- ELECTRA. Jó-e neked most az halál? Ily nehéz volt az én atyámnak is.
- CLITEMNESTRA. Jaj, jaj!
- ELECTRA. Édes keserűvel jó, emészd meg immár az gyenge lakást.
- CLITEMNESTRA. Jaj, meghalok!
- ELECTRA. De csak hálnál hamarébb!
- CLITEMNESTRA. Jaj!
- ELECTRA. No, azmint eszembe veszem, lakék ez, eztől többet nem félek. Ihon júnek immár. Mely véres az arám szablyája. No, mint járatok?
- ORESTES. Így jól, amint szinte kívánád. Nem parancsol immár többet.
- ELECTRA. Hála Istennek!
- CHORUS. Jaj, veszek, ahon jó az király is nagy örömmel, még ő semmit sem értett az királyné asszony halálába.
- ELECTRA. Orestes, Orestes, bújzatok el Aegistus elől, mert ihon jó! Ingyen eszébe se vegyen bennetek, de

mihent az ajtón belépik, sarkaljátok meg! Ilyenkor nem szokása, hogy sok nép menjen utána. Szaladjatok hamar be, én addig itt kinn leszek, szép szót mutatok hozzá. Most örömeben könnyen elhiszi.

SCENA QUINTA

Aegistus, Electra, Orestes, Parasitus.

- AEGISTUS. Hol vagynak az Phoceus-beli követek, kik az Orestes testét hozták? Neked szólok, barom. Bű, hogy nem szólsz, mert tudom, erre neked nagy gondod vagyon!
- ELECTRA. Igen kicsiny haszna vagyon immár, felséges uram, az én nagy gondomnak. Ám ott benn vagynak, kik felségednek nagy gyönyörűség, de énnekem örök-ké való keserűség.
- AEGISTUS. Ugyan igaz-e, hogy megholt Orestes?
- ELECTRA. Ah, felséges uram, bár ne adta volna Isten, hogy igaz lött volna, ám ott benn fekszik az teste, megláthatja felséged.

- AEGISTUS. Legyen hála Istennek, ettől tartok vala, ettől is megmenem, egyéb ellenségimmel semmit nem gondolok. Én is immár mindent bátrabban szerezhetek. Országot építetek, várakat rakattatok, sok kénccset takartatok, immár úgy gyűjtök, mint enmagamnak, senki ezt markomból ki nem veheti, mert azkit illet vala, most annak holtteste nálam vagyon. Ez kedig nagy sok pártosim is valának, kik Orestes mellett fogtak. De majd újudvart tétetek, az urakat mind behirdettetem. Az Orestes testét eleikbe hozatom, hogy lássák, az örökség immár reám szállott. Azki velem tart, azokat mind megajándékozom, azki pedig mégis pártoskodik, azt ugyan itt mind levágattatom. Azt akarom, ez országba több úr nálamnál ne legyen. Ha pedig élhettek, még az más pártos országokra is jó módon gondot viselek, hogy az királyok is csak engem hallgassanak. Olyha te is visszat vonsz vala, de ha eszedbe nem veszed magad, gonoszul jársz.
- ELECTRA. Nem ké-kénytelen felséges uram, hozzád kell immár hallgatnom.
- AEGISTUS. Jobb lesz neked.
- ELECTRA. Felséged ne késsék itt kinn, de lássa felséged az holttestet. Osztán az Úristenért, temettesse el felséged szegín arámat.
- AEGISTUS. Bemegyek, meglátom szegín atyámfiát. Ti jöttetek-e Stropheustúl?
- ORESTES. Mi jöttünk.
- AEGISTUS. Ez-e az Orestes?
- ORESTES. Lásd meg!
- AEGISTUS. Meg sem esmérem szegínt.
- ORESTES. Nyúlj hozzá csak, talán megessméred.
- AEGISTUS. Parasite, hívjad csak az királyné asszonyt, nézzen ő is a fiára.
- ORESTES. Közel állasz hozzá.
- AEGISTUS. Jaj, jaj, mi dolog ez?
- ORESTES. Mit röttegsz? Kitúl félsz?

- AEGISTUS. Árulók a házba!
- ORESTES. Ne siess, király, mert lerántom majd az koronád!
- AEGISTUS. Te vagy-e az, Orestes?
- ORESTES. Jó próféta voltál, de nem tudtál magadra gondolni.
- AEGISTUS. Jaj, elveszek!
- ORESTES. Nosza, te fogjad az koronát! Nem latrot illet ez! Nosza az pálcá. Ó, édesatyám pálcája! Vond le az köntöst róla, jöszte te, hú szolga, fogjad az urad üstökét!
- PARASITUS. Felséges uram, én magam fejét veszem az áruló-
nak, mondtam én, hogy megsiratja még az király-
ságot. Jöszte!
- AEGISTUS. Ne ölj meg, édes uram, Orestes, meddig élek,
mindörökké szolgáljak.
- ORESTES. Nem szűkös vagyok szolgál nélkül.
- AEGISTUS. Az Istenért, könyörülj rajtam, lám, atyád is kegyel-
mes ember volt teneked!
- ORESTES. De te nem voltál neki kegyelmes. Nem szánád,
áruló, ártatlanul elvesztened? Azért fizess te is
azon mértékkel!
- AEGISTUS. Büntess tehát törvénnyel, miért rökkenesz idebe?
- PARASITUS. Amint látom, elköltél az parancsolásról.
- AEGISTUS. Szolga, te is rám vagy-e?
- PARASITUS. Felséges uram, ha hagyod, mind elprózsmitál ő, de
járj el dolgodba.
- ORESTES. Cobe, cobe.
- AEGISTUS. Csak egy szót szólok kigyelmednek.
- PARASITUS. De jere, hadd el azt, mit használsz vele, ha meg
kell halnod, menjél meg túle.
- AEGISTUS. Ó, nyomorult ember, ó, mint veszek! Bár Isten ne
adta volna, hogy csak hírrel hallhattam volna is ez
királyságot! Lám, mind méreggé fordult minden
gyönyörűségem. Átkozott az nap, átkozott az óra,
melybe ezt találtam. Sem testemnek, sem lelkem-
nek nem lesz immár nyugadalma, örökkön örökké
jaj, jaj lészen az én dolgom, mert még ez világon

megemésztettem minden vígasságomat! Ó, ki, iszonyú, ki röttenetes halálom!

PARASITUS.

Hallod-e, az ki ebül keresi, ebül veszi hasznát. Tartsd a nyakad, hozszoja az üstököd, vágjad uram.

ORESTES.

Fizess, lator, atyám haláláért, fizess gyönyörűségért, legyen ez jutalma királyságnak!

SCENA SEXTA

Mester.

MESTER.

Az szegény árvát, im, behozám jószágába, igaz, elég munkával, elég fáradsággal. Ő is minden igyekezetit elvégezte: országába immár szabadon uralkodhatik, csak hogy tudja magát forgatni, de igen félek rajta, hogy ez is, mint az több atyjafiai, el ne veszesse magát. Mert ez ház mindörökké rakva volt veszedelemmel. Ha meggondolom először Tantalus királyt, ő is mely röttenetes dolgot cselekedék: az önnön fiúmagzatját felkoncolá. Ez hanem nagy hallatlan dolog! És megint étekbe megfőzé, kiért ő is, méltón, szörnyűképpen elvesze azoktúl, azkiknek megfőzte vala. Azután Pelops Myrtilusnak fejét vevé. Thyestes az önnön atyjafiának, Atreusnak feleségét megszeplősíté. Atreus erre való haragjában nagy szép két kicsiny fiát neki megfőzé. Ím, ezeknek utána, ennek édesatyját, Agamemnon királyt az önnön tulajdon felesége, Clitemnestra, ketten Aegistussal megölék, kiért ők is mindketten ám meglakolának. Ez is bizony nagy csudálatos dolog, hogy tulajdon fia édesanyját megölje, de hiszem ugyan, az nagy Isten vakította meg ezeknek szíveket, hogy az ő nagy sok gonoszságokról, kevélységekről, bujaságokról, tobzódásokról megfizetnének, mert soha nem akarának véget vetni nagy undokságoknak. Ez az, ez az, ki az én belemet furdalja, ettől féltem ezt is: hogy ő is bolondságába elveszti magát. De elme-
gyek el be hozzája, jó tanácsot adok nekie, hogy

erősen megőrizze magát ez veszedelmektől, jámbor és tiszta életű legyen, igazán és kegyelmesen éljen, ha úgy nem akar járni, mint az ő elei. Ideje már elmennem, egyéb dolgaimhoz is látnom, ti hozzátok maradjon az Úristen!

AZ JÁTÉK UTÁN VALÓ HÁLAADÁS ÉS INTÉS

Tikigyelmeteknek mind fejenként nagy hálákat adunk, hogy ez mi mulatságunkat meg nem útáltátok, de nagy csendességgel meghallgattátok. Azért hiszem, hogy meg is tanulta kigyelmetek ez históriának játékából, hogy az Úristen még az pogányok közt is szerencsébe teszi azokat, kik tökéletes jámborságba élnek, és viszontag, kik az gonoszságba telhetetlenek, azokat harmad- és negyedízigen megveri. Nekünk azért, kik keresztényeknek valljuk magunkat, naggyal inkább illik tisztaságban, igazságban és szentségben élnünk. Mert nemcsak ez világi jóban akarunk részesek lenni, de az örökkévaló boldogságban is kívánjuk őfelségével együtt lakoznunk. De jóllehet idvösségnek fundamentomát nem innen, hanem másból kell megtanulnunk, mindazonáltal ez mulatságot is engedje őfelsége, hogy legyen az ő neve dicséretire, és kigyelmeteknek idvességökre. Az Úristen vigye kigyelmeteket haza nagy békességgel. És tartsa meg kigyelmeteket nagy sok esztendeig jó életben, örökkévaló idvességtekre.

AZ JÁTÉKNAK VÉGE